

Biserka, du sollst als Klassenlehrerin mit deiner Klasse einen Ausflug nach Wien machen. Das ist deine Klasse. Sprich mit deinen Schülern über die Reise, gehe ins Reisebüro und bestelle oder kaufe die nötigen Fahrkarten! Jerko, du spielst den Angestellten im Reisebüro. Hier ist das Reisebüro (prostor za katedrom).

Razgovor između razrednice i razreda tekao je glatko i prirodno. Učenici su davali prijedloge i postavljali pitanja u vezi sa svrhom putovanja. I posao u putničkom uredju obavljen je s lakoćom, jer se jedna učenica javila da »njegov otac radi u tom uredu«.

Druga je situacija opisana riječima upućenim dvjema učenicama:

Blaženka und Snježana, ihr seid Schwestern und sollt eine Reise nach Berlin machen. Blaženka, du möchtest mit dem Flugzeug fahren und du, Snježana, mit dem Bus. Euere Fahrkarten werdet ihr bei Željko kaufen.

Sestre su se dogovarale o načinu putovanja. Na kraju su se odlučile da će putovati željeznicom. Kupile su i vozne karte, a zatim živo raspravljale o poklonima za članove uže i šire obitelji, o tome kome će se javiti kartom iz Berlina i sl. U tom sam ih razgovoru morao prekinuti, jer bi inače tko zna kako dugo trajao.

Na taj su način učenici povezivali prije stečeno znanje iz raznih izvora s novim u nove smislene cjeline.

Na kraju, kao uvod u domaću zadaću učenici su pomoći fleš-kartica, prema dobivenom rečeničnom modelu, konstruirali rečenice u perfektu, da bi u obliku domaće zadaće mogli samostalno riješiti neke zadatke iz *Priručnika za učenike* (III).

Služeći se televizijskim tečajem stranog jezika, nastavnik omogućuje učenicima da se užive u situacije na filmu, da se poistovijete s osobama, junacima epizoda, i s njima proživljavaju veselje, strah, potištenost, pobjedu i ponos, a to je izvanredna motivacija za učenje stranog jezika.

Kombiniranjem raznih didaktičkih materijala kod učenika se stvara trajno zanimanje za jezik. Osim toga, slušajući razne govornike, oni se osposobljavaju za razumijevanje stranog jezika u svakoj situaciji.

Blaženka Buban

KAKO RAZVITI SPOSOBNOST KOMUNICIRANJA NA STRANOM JEZIKU

1. Jedan je od ciljeva nastave stranog jezika: osposobiti učenika za komuniciranje na dotičnom jeziku. Znamo da je put do tog cilja dug i težak i da moramo proći kroz nekoliko etapa prije negoli se učenik potpuno osloboди i počne slobodno govoriti i sudjelovati u svakodnevnom komuniciranju. Učeniku treba pružiti mogućnost kombiniranja elementa, a isto tako i mogućnost izbora da bi mogao sam izraziti svoju misao. Treba ga dovesti do toga da osjeti želju za komuniciranjem na stranom jeziku i ta će mu želja biti odlučan korak u spontanoj upotrebi naučenih oblika jezika. On se mora postepeno

osloboditi mehanizama jezika da bi se upustio u domenu ličnog i spontanog izražavanja.

2. U prvoj etapi puta k tom cilju učvrstit ćemo naučeni leksik i strukture nizom različitih vježbi, ali ćemo također nastojati da taj leksik i strukture uklopimo u svakodnevno komuniciranje što je brže moguće. U tome će nam pomoći tzv. »exercices dialogués«. Prema Ludgeru Schiffleru¹ svaka strukturalna vježba može se pretvoriti u »exercice dialogués«. Na primjer, umjesto klasične vježbe jednostavne supstitucije.

Profesor: *Il est devant moi.* *derrière*
Učenik: *Il est derrière moi, itd.*

treba izabrati, kad god je to moguće, naravno, jednu vjerojatnu situaciju i napraviti ovaku vježbu:

Profesor: *X est devant toi?*
Učenik: *Non, X est derrière moi, itd.*

Evo jednog primjera selektivne supstitucije:

1. *Profesor:* *A la fin de chaque mois nous avons une réunion. — Au milieu.*
Učenik: *Au milieu de chaque mois nous avons une réunion.*
2. *Profesor:* *Chaque semaine.*
Učenik: *Au milieu de chaque semaine nous avons une réunion.*

Te iste elemente možemo uvježbati u dijalogu:

1. *Profesor:* *Nous avons une réunion à la fin de chaque mois. Et vous, vous en avez une au milieu?*
Učenik: *Oui, nous en avons une au milieu de chaque mois.*
2. *Profesor:* *Et vous, vous en avez une chaque semaine?*
Učenik: *Oui, nous en avons une au milieu de chaque semaine, itd.*

Na sličan način moglo bi se u dijalogu uvježbati i druge strukturalne vježbe.

3. U drugoj etapi našeg rada mnogo će nam pomoći razni dijalazi koji polaze od govornog jezika i svakodnevnih situacija i čiji cilj nije samo svladavanje gramatičkih funkcija i struktura: oni uče govoriti u realnoj situaciji. Umjesna upotreba dijaloga omogućava učeniku da utvrdi značajke izgovora, intonaciju, gramatiku, leksik — drugim riječima, on im dopušta uvježbavanje jezika u realnim situacijama komuniciranja. U procesu stjecanja znanja jezika važna je činjenica da se može voditi konverzacija o sadržajima i o situacijama koje učenik susreće svakodnevno u materinjem jeziku. Te bliske situacije i sadržaji povećavaju njegovu motiviranost.

U ovoj etapi zahtijevat ćemo, dakle, od učenika da sami kreiraju kratke dijaloge na osnovi usvojene grade, u kojima će oni razumjeti rečenice koje nikad prije nisu čuli ni vidjeli napisane, ili kreirati rečenice koje nikada prije nisu izrekli. U početku, dok učenici raspolažu malim brojem struktura i riječi, teško je i nastavniku, a kamoli ne učeniku, stvoriti dijalog koji će imati sve one značajke što ih on mora imati: da bude motivirajući, kratak, jednostavan, autentičan, koordiniran itd. Zato ćemo ovdje pomoći učenicima na taj način što ćemo im dijalog sugerirati:

¹ *Le Français dans le Monde*, № 72: »Pour des exercices structuraux dialogués«.

- a) pomoću fleš-kartica ili flanelografa, ako se i inače služimo u nastavi tim vizuelnim sredstvima,
- b) pisanjem na ploču nekih natuknica i kodeksa određenih znakova, čije će značenje učenicima biti dobro poznato. Svaki nastavnik može izabrati sâm svoj kodeks znakova: bitno je da se tog kodeksa uvijek pridržava kako kod učenika ne bi dolazilo do zabuna. Mi predlažemo ovaj kodeks:

- — izrična potvrđna rečenica
- — izrična niječna rečenica
- ? — upitna rečenica
- ! — usklična rečenica
- ← — rečenica u prošlom vremenu
- — rečenica u budućem vremenu.

Naravno da se ti znakovi mogu i kombinirati pa čemo, na primjer, za upitnu rečenicu u budućnosti imati ovaj znak ?→
 Evo kako to izgleda u praksi. Iz udžbenika B. Bubanj: *Le Français pour vous* uzet ćemo vježbu 7:

Dans la rue

- Jacques: Hé, Simone!
- Simone: Tiens, Jacques! Bonjour!
- Jacques: Salut! Où est-ce que tu vas?
- Simone: A la faculté. Et toi?
- Jacques: Je vais à la gare de Lyon. Mon grand-père arrive de Marseille.
- Simone: Tu prends l'autobus pour aller à la gare?
- Jacques: Non, je vais à pied. Ce n'est pas loin.
- Simone: C'est vrai. Il fait beau aujourd'hui.
- Jacques: Oui. Il fait chaud aussi. Tiens, tu veux une glace?
- Simone: Non, merci. Je suis pressée. Je prends le métro ici.
- Jacques: Dommage! Au revoir alors!
- Simone: Au revoir Jacques!

Taj je dijalog kratak i jednostavan i izražava svakodnevnu situaciju. Pošto smo dobro uvježbali i utvrdili nove strukture i riječi, prelazimo na njihovu primjenu u novom dijalogu, ali koji je blizak tom osnovnom. Taj novi dijalog možemo, dakle, sugerirati ili na flanelografu ili pisanjem na ploču nekih natuknica i našeg kodeksa znakova. Na primjer:

- A: ? aller, maintenant
- B: ○, la poste
- ?
- A: ○, Orly
- mon frère,, New-York
- B: ? prendre l'autobus pour
- A: —
-, la voiture de papa
- B: ? pressé
- A: —
- B: ○ chaud,
- ! prendre une bière avec
- A: ! Volontiers,

Pošto smo to napisali na ploču (grafoskop) i dali uvodnu rečenicu, izabrat ćemo dva učenika koji će bez mnogo poteškoća izvesti ovaj dijalog:

- A: Où est-ce que tu vas maintenant?
 B: Je vais à la poste.
 Et toi?
 A: Je vais à Orly.
 Mon frère arrive de New-York.
 B: Tu prends l'autobus pour aller à Orly?
 A: Non.
 J'ai la voiture de papa aujourd'hui.
 B: Tu es pressé?
 A: Non.
 B: Il fait chaud aujourd'hui.
 Viens prendre une bière avec moi!
 A: Volontiers, merci!

Tako vođen dijalog znatno smanjuje broj grešaka koje učenici obično počinju kad se počinju slobodno izražavati, a osim toga postigli smo ono što smo željeli: uvježbavanje jezika u realnoj situaciji komuniciranja.

4. U daljoj etapi dat ćemo učenicima više slobode u komuniciranju, tj. oni će biti više prepušteni samima sebi. Oni mogu sada na osnovi određene teme slobodno komunicirati s jednim ili s više saučenika. Tražit ćemo od njih, na primjer, da improviziraju dijalog na osnovi 15. vježbe iz istog udžbenika, u kojoj M. i Mme Mardon govore o darovima za rođendan svog sina. Sadržaj novog dijaloga možemo sugerirati kratkim uvodom kao, na primjer:

- a) Paul et Simone se marient. Leurs amis discutent de ce qu'ils pourraient leur offrir comme cadeau de mariage.
- b) M. et Mme Richer fêtent 25 ans de leur mariage. Leurs enfants choisissent un cadeau pour eux.

5. Međutim, učenika moramo postepeno oslobođiti toga da bude zarobljenik lingvističkog »corpusa«, na kojem se bazira jedna lekcija i još više razvijati njegove individualne sposobnosti izražavanja. Tako ćemo u daljoj fazi našeg procesa sugerirati učeniku da postavlja svojim saučenicima, pa i samom nastavniku, čitavu seriju pitanja različitog sadržaja ili da formulira seriju komentara o svojim aktivnostima i interesima, o interesima i aktivnostima svojih saučenika, članova obitelji, nastavnika, o svemu što se oko njega zbiva. Učenik se mora osjećati slobodnim da upotrijebi sve ono što je naučio i usvojio, služeći se pritom gestama, mimikom, pa i crtežom, ako mu nedostaje neka riječ.

Kronika

Kongres rusista u Varni

Međunarodno udruženje nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJaL)¹ održalo je svoj II međunarodni kongres u Varni (Bugarska) od 3. do 8. rujna 1973. Tema kongresa

¹ O djelatnosti MAPRJaL-a od njegova osnutka 1967. do 1972. godine pisali smo u *Stranim jezicima* br. 3/1972, str. 221—222.

bila je »Teorija i praksa sastavljanja udžbenika i priručnika iz ruskoga kao stranog jezika.«

Rad kongresa odvijao se na plenarnim zasjedanjima, na kojima je održano nekoliko okvirnih referata, i u osam sekcija. Sekcije su bile: 1. Udžbenici i priručnici ruskog jezika za škole, 2. Udžbenici i priručnici za studente filologije, 3. Udžbenici i priručnici za studente drugih struka, 4. Udžbenici i priručnici za tečajeve, kružoke i intenzivne oblike nastave, 5. Nastavni rječnici ruskog jezika, 6.